

Gyarmathi Sámuel könyvei

Az európai hírvű nyelvész, Gyarmathi Sámuel 1824. július 6-án Kolozsvárott kelt „Testamentum“-át így kezdi: „Ezen írásom által hagyom örökös jussal, minden Zilahon letett pénzemet, házamat, ládáimat, abba található ingo jóságaimat, németi pinczemet, 's egyéb haszna vehető vagyonomat, a' Zilahi Nemes Reformáto Evangelica Oskola boldogítására.“ A végrendelet más részében pedig ezt olvashatjuk: „Halálom után pedig; ... úgy fordítsa az Ecclesia mind azon vagyonomat a Nemes Oskola számára, a' mint leg jobbnak találandja.“

Valószínű, hogy a végrendeletben említett ládák könyveket tartalmaztak és így a végrendeletben olvasható „ingó vagyon“ kifejezés nem egyéb, mint Gyarmathi Sámuel könyvtára, amely rendelkezése szerint csak halála után került egyéb hagyatékával együtt a zilahi református kollégium birtokába. Gyarmathi Sámuel 1830. március 4-én, Kolozsvárt bekövetkezett halála után a kollégium birtokába is vette a hagyatékot és könyvtárában elhelyezte a jóltevő tudósnak, a kollégium egykori tanítványának és első professzorának könyveit is.

Hosszú időn át nem lehetett tudni, hogy a kollégium nagykönyvtárának körülbelül tízezer darabot kitevő régebbi könyvanyagából, amely azóta többrendbeli átrendezésen esett át, melyek a Gyarmathi Sámuel könyvtárából került művek. A könyvtár jelenlegi naplóiban a régebbi műveknél már nincs feltüntetve, hogy kitől került és milyen módon jutott a könyvtár birtokába. Kutatásom közben nemrégiben sikerült reábukannom a zilahi református kollégium könyvtárának egy 1830. július 25-én készült latin nyelvű jegyzékére, amely világosan feltünteti és felsorolja azokat a könyveket, amelyek Gyarmathi Sámuel adományából jutottak a kollégium birtokába. A jegyzék, melynek készítőjét nem ismerjük, több csoportba foglalja a könyvtár könyveit és az egyik csoport előtti üres lapon ezt találjuk: „Theca Gyarmathiana — Theca dono Samuelis Gyarmathi.“ A következő lapon a felsorolás előtt ez áll: „Catalogus Libror. Gymn. Ref. Zilah. 25 Juli. 830.“ A jegyzék 167 sorszámot foglal magában, de a számozásban hiba van; általában a jegyzék összeállítója sok esetben pontatlanul vagy tévesen jegyzi fel a könyvek címét és adatait.

Az alábbiakban a jegyzék sorrendjét követve adom Gyarmathi Sámuel azon könyveinek jegyzékét, amelyek az ő hagyományából 1830-ban a zilahi református kollégium tulajdonába jutottak. Kétségtelennek tartom, hogy ez Gyarmathi Sámuel könyvtárának csak egy részét jelenti, elsősorban azokat a könyveket, amelyeket ő maga már évek óta nem használt, hanem zilahi házában ládába csomagoltan tartott. Többi könyve valószínűleg máshová, esetleg a gróf Bethlen Gergely könyvei közé került, minthogy az ő házában talált utolsó éveiben otthont.

Felsorolásomban legelőbb adom a fentemlített könyvtári jegyzék számát (1–167), felhíva az esetleges tévedésre a figyelmet, azután a szóbanforgó könyv szerzőjének a nevét a megkapott könyv címlapja szerint, vagy ha a könyvet a könyvtárban már nem sikerült megkapnom, a könyvtárjegyzék (1830-as) adata szerint, majd ugyanilyen módon a könyv teljes címét, kiadási helyét és kiadási évét, aztán a kötetszámot és esetleges bejegyzések tartalmát vagy a könyvre vonatkozó érdekesebb megállapításokat. Ha a könyvet a könyvtár mai állományában nem sikerült megtalálnom, a sorszám előtt * jelt használok, ha pedig nem a jegyzékben jelzett kiadásban találtam meg, tehát az azonosság nem valószínű, a címet és az adatokat részben más kiadás szerint adom, de a sorszám előtt ezt a körülményt ** -gal jelzem.¹ A könyvekben található bejegyzések közül csak azokat közlöm, amelyeket fontosabbnak tartok, de ezt is természetesen csak akkor, ha a könyvek, amelyekben találhatóak, kétség nélkül a Gyarmathi-könyvtárhoz tartoztak. Azoknál a könyveknél, amelyek a zilahi Wesselényi-kollégium könyvtárában jelenleg megvannak, utolsó adatként a könyvtári számot is közlöm, hogy a további kutatásoknak segítséget nyújtsak, mert a Gyarmathi-könyvek kiválogatása nekem többhetes munkát jelentett.

*1. Sándor István: Magyar Könyves Ház. Győr, 1803.

2. Heym Johann: Vollständiges Russisch—Deutsches Wörterbuch. Zweyter oder Russisch und Deutscher Theil. Riga und Leipzig, 1798.

Az M betű végéig. Szép kötésben. — Könyvtári szám: 2961.

3—4. Momma Wilhelmus. De varia conditione et statu Ecclesiae Dei sub Triplici Oeconomia, Patriarcharum ac Testamenti Veteris et denique Novi. Tomus Prior et Secundus. Basiliae, 1718. 2 köt.

Előbbi tulajdonosa: *Franciscus Szathmári*. — Könyvtári szám: 2996.

5. Scripta Scholast. Enyedina.

Bekötött kézirat. Latin nyelvű bölcséleti jegyzet. Gyarmathi sajátkezű írása. Sok benne az igen-igen apró betűs későbbi betoldás és magyarázó jegyzet. Az *Oratoria* című fejezettel kezdődik és nagyrészt a kollégiumokban használt bölcséleti könyvek kivonatát tartalmazza a megfelelő részek megjelölésével. 94 lapja számozott, a többi, bár teleírt lap,

számozatlan. A belső borítéklapon *Alexius Pava* neve. — Könyvtári szám: 4744.

**6. Eder Josephus Carolus: Scriptorum Rerum Transsilvanicarum. Tomus II. Volumen I. Complexum Ambrosii Simigiani Historiam Rerum Ungaricarum et Transsilvanicarum. Cibinii, 1800.

E kötet a báró Wesselényi-család könyvtárából került a könyvtárba. — Könyvtári szám: II. 1611.

7. Mineralgeschichte der Goldbergwerke in dem Vöröschpataker Gebirge bey Abrudbánya in Grossfürstenthume Siebenbürgen nebst einer Charte vom Herrn von Müller K. K. Gubernialrathe und Obergberg- und Salinen-Inspector zu Zalathna in Siebenbürgen. Gedruckt in der Bergbaukunde ersten Bande in 4. Leipzig bey Georg Joachim Goeschen, 1789.

Kézirat, 215 beírt és számozott lappal. Néhány helyen Gyarmathi javított benne más színű tintával. A 22 fejezetből álló mű a különböző

¹ A kötetszámot csak a több kötetes művek esetében jelzem.

aranyfajták felsorolásával foglalkozik. A helyneveket magyarul is és románul is megadja. A címben említett térkép nincs a kézirat mellett. — Könyvtári szám: 5120.

8. **Übersicht der Kantischen Philosophie nach Herr Professor Buhle. Sommer 1796.**

Csinos kötéstű, 66 lapos kézirat, német nyelvű bölcseleti jegyzet. Gyarmathi kézírása. Göttingában készítette. — Könyvtári szám: 1899.

9. **Historia nova.**

Börkötésű kéziratoss jegyzet 272 beírt lappal. A végén ez a megjegyzés található: *Anno 1737 diebus Februar. Steph. Halm.* — Könyvtári szám: 2014.

10. **Schwarz Christ. Gottl.: Untersuchungen von Meere, die auf Veranlassung einer Schrift, de columnis Herculis. Frankfurt und Leipzig, 1750.**

Szűette papirkötésén idegen kéztől ez áll: *D. Gyarmathi.* — Könyvtári szám: 3148.

*11. **Méhes Georg: Annotata quaedam ad Mathesin Ms.**

12. **Historia universalis breviter enarrata. 2 köt.**

Börkötésű kézirat két kötetben. Első tábláján fönt: *B. G. K.*, lent: *D. B. J.*, hátsó tábláján: *Anno 1738.* A végén e bejegyzés: *Positus per L. Baronem Georgius Korda De Boros Jenő.* — Könyvtári szám: 2057.

13. **P. Sartori Bernárd: Magyar nyelven Filosofia. Azaz: A' böltesség' szeretésének tudományából némelly jelesebb kérdések. Egerben, 1772.**

Könyvtári száma: 3413.

*14. **Vossii Gerardi Joannis: De Historicis Latinis Libri III. Lugdunum Batavorum, 1651.**

Bejegyzés: *Thecae Scholae Zilahiensis Anno 1806.* — Könyvtári szám: 839.

15. **de Vries Gerardi: Exercitationes Rationales de Deo, Divinis**

que perfectionibus. Trajecti ad Rhenum, 1685.

Kézírásos bejegyzés: *Ex libris Emerici Zoványi Ab Ao 1778.* A könyvben préselt növények vannak. — Könyvtári szám: 5682.

16. **Catalogus Bibliothecae Hungaricae Francisci Com. Széchenyi. Tomus I—II. Soproni, 1799. 2. köt.**

17. **Index Alter ... Pesthini, 1800**

A 16—17. sz. jelzette művek egybe tartoznak, az utóbbi az előbbihez tartozó névmutató. A művet Gyarmathi magának gróf Széchenyi Ferencnek ajándékából személyes levél kíséretében kapta. — Könyvtári számuk: U. 36.

18. **Révai Joannis Nicolai: Elaboratio Grammatica Hungarica. Pestini, 1803. 2. köt.**

Könyvtári száma: 3444.

19. **Rautenstrauch: Biographie Marien Theresiens. Wien und Presburg, 1780.**

Könyvtári száma: 1985.

20. **Zimmermann E. A. W.: A political survey of the present state of Europe in sixteen tables. 1787.**

Könyvtári száma: 1980.

21. **Gyarmathi Samuele: Affinitas Lingvae Hungaricae cum Lingvis Fennicae Originis grammaticae demonstrata. Gottingae, 1799.**

E példány jóval később került vissza a könyvtárba. Tele van Gyarmathi sajátkezű, ceruzával készített jegyzeteivel. A jegyzetek azt mutatják, hogy Gyarmathi gondolt műve átdolgozására. — Könyvtári száma: II. 401.

22. **Versegly Ferenc: A' tiszta magyarság, avvagy a' csinos magyar beszédre és helyes írásra vezérlő értekezések. Pestenn, 1805.**

Benne az ár: 1 f. 8. — Könyvtári száma: 3141.

23. **Schrader M. Christianus Fredericus: Genera Plantarum selecta**

in usum tironum botanophilorum.
Halaë, 1780.

Táblázatokkal. — Könyvtári száma:
3065.

24. Világosvári Miklósfi János:
Versegi Ferentznek tisztasággal
kérkedő tisztátalan magyarsága.
Pesten, 1805.

Könyvtári száma: 3386.

*25. Valachisches Lesebuch:
Vien, 1793.

*26. Comenius Johann Amos:
Orbis pictus. Posonii, 1793.

27. Raff M. Georg Christian: Na-
turgeschichte für Kinder. Göttin-
gen, 1793.

Nagyon használt, rongyos példány.
— Könyvtári száma: 2413.

28. Derham Guillaume: Theolo-
gie Physique ou Demonstration
de l'existence et des attributs De
Dieu Tirée des Oeuvres de la Créa-
tion, Accompagnée d'un grand
nombre de Remarques d'observa-
tions curieuses. A la Haye, 1790.

Ár: 30 kr. — Könyvtári szám: 2398.

29. Philosophia.

Kötött kézirat. Ivenként más és
más kéz írása. Gyarmathi sajátke-
zűleg javította át és elől ugyancsak
sajátkezűleg készített hozzá egy
lapnyi mutatót magyar és latin
szakkifejezésekkel. Ennek címe:
Termini Philosophici. Az egész jegy-
zet kb. 200 teleírt lapból áll, de a
számozás csak a 47. lapig tart. —
Könyvtári száma: 3564.

30. Kiss Michael de Zilah: Dis-
sertatio inauguralis medica De
Psora. Viennae, 1819.

Könyvtári száma: 5800.

31. Macko Paulus: Compendia-
ria Matheseos Institutio quam in
usum auditorum Philosophiae elu-
cubratus est. Vindibonae, 1771.

Rajzokkal. — Könyvtári száma:
2146.

32. Lock János: A' Gyermekek'
Neveléséről. Corte után franciából

fordította Borosjenői gróf Székely
Ádám. Kolozsvárat, 1771.

Nem biztos, hogy a Gyarmathi-ha-
gyatékából került példány. Ez a be-
jegyzés áll benne: *Közép Szolnoki
Casinóé. Balog Pál ajándéka.* —
Könyvtári szám: 2727.

33. Dornblüth R. P. Augustino:
Observationes oder Gründliche An-
merckungen über die Art und Wei-
se eine gute Übersetzung beson-
ders in die teutsche Sprach zu
machen. Augspurg, 1755.

Sarkán Gyarmathi írásával a
cím. — Könyvtári száma: 3204.

34. Wáli István AP.: Római im-
peratorok tüköre. Posonyban és
Kassán, 1778.

Több kézírásos bejegyzés, előző
tulajdonosok neve, stb. — Könyv-
tári száma: 2503.

35. Whiston Gulielmus A. M.:
Elementa Euclidea Geometriae
planae ac solidae. Venetiis, 1737.

Könyvtári száma: 3505.

36. Strasoldo Rudolf Graf: Die
Wirthschaft eines philosophischen
Bauers von Hirzel. Wien, 1768.

Könyvtári száma: 2145.

37. Lüderwald Johann Baltha-
sar: Die Wahrheit und Gewisheit
der Auferstehung Jesu Christi
Helmstedt, 1778.

Könyvtári száma: 5213.

*38. Gellert F.: Briefe von dem
guten Geschmacke. Leipzig, 1769.

39. Adelungs Johann Christoph:
Wörterbuch der Orthographie und
der deutschen Sprache. Wien, 1799.

Könyvtári száma: 3574.

40. Pezelius Christophorus: Ar-
gumentorum Philippicorum. Pars
ultima. Neostadii Palatinorum,
1589.

Szép bőrkötésén fekete betűs mély-
nyomás: *S*W*. Belül kézírással
régii tulajdonosok bejegyzése. —
Könyvtári száma: 4949.

41. Verzeichniss der Geiszlischen Mineralien-Sammlung zu Leipzig. Leipzig, 1792. 2. köt. Hozzákötvé: Supplement zu dem V. Leipzig, 1796.

Nagyrészt felvágatlan példány. Első kötete belső borítéklapján azonban Gyarmathi sajátkezü írásával egy teljes lapon 15 aranyfajtát sorol fel. — Könyvtári száma: 3930.

42. Hellot: Färbekunst oder Unterricht Wolle und wollene Zeuge zu färben. Fordította francziából Abraham Gotthelf Kästner. Altenburg, 1751.

Gyarmathi írásával: No. 179. — Könyvtári száma: 5424.

43. Javelli Chrysostomi: Quaestiones in Metaphysicam Aristotelis. Wittembergae, 1623.

Sok, a régi tulajdonosoktól eredő bejegyzéssel. — Könyvtári száma: 3547.

44. Weber Johann Karl: Landapotheke nebst einigen Hauskuren unter Aufsicht und Beförderung des königlichen Kollegii medici herausgeben (F. August von Wasserberg). Wien, 1787. — Hozzákötvé: Pharmacopoea Pauperum in usum Instituti Clinici Hamburgensis edita a societate medica. Hamburg, 1785. —

Könyvtári számuk: 5752.

45. Nützliche Anweisung zum Kochen. Breslau und Leipzig, 1760.

Nagyon használt példány, számos kézírásos bejegyzéssel. Sarkán a cím: *Koch-Buch*. — Könyvtári száma: 3731.

46. Ernesto Jo. Augusto (autore): Initia Doctrinae Solidioris. Editio quarta. Lipsiae, 1758.

Belső botítéklapján Gyarmathi kézírásos bejegyzésével: *24-ta Aug. 780 Viennae 24 x.* — Könyvtári száma: 5419.

47. Wiegand Johann: Anleitung zu einem österreichischen Land-

und Hauswirtschaftskalender. Wien, 1772.

Bejegyzés: *Pántzél Pest 1789.* — Könyvtári száma: 2477.

48. M. L.***: Dictionaire portatil de santé (Vincent) Paris, 1760. 2. köt.

A kiadó kézíratos igazolásával. Bejegyzés: *No 57. 46 x.* — Könyvtári szám: 1323.

*49. Dorfé De M.: L'Astrée Pastorale Allegorique. Paris, 1733.

50. Petri L'Abbé S. J.: Elogia. Venetiis, 1674. — Hozzákötvé: Stephani Petiot S. J. Panegyrici duo.

Könyvtári számuk: 5085.

*51. Alvarus Emmanuel: Principia institutionum grammaticorum Claudiopoli.

52. Heynatz M. Johann Friedrich: Handbuch zu richtiger Verrfertigung und Beurtheilung... der Briefe. Berlin, 1779.

Könyvtári száma: 4409.

53. Bibliotheque de Physique et d'Histoire naturelle. Paris, 1758. 5. köt.

Könyvtári száma: 4452.

54. D'Young: Les nuits. Traduites de l'Anglois. Par M. le Tourneur. Tome I. Le notti di Young. Marseille, 1770. —

Párhuzamos olasz és francia fordítás. — Könyvtári száma: 5834.

A fenti szám után, de tévedésből sorszám nélkül:

Storia Generale De'Viaggi. Tomo I—XXVII. Venezia, 1751—1758. 27 köt.

Képekkel és térképekkel, egyforma bőrkötésben. — Könyvtári szám: 1144.

55. Dufresnoy M. L'Abbé Lenglet: Méthode pour etudier la Géographie. I—VIII. Paris, 1742. 6 köt.

Az eredetileg nyolc kötetes műből, a régi jegyzék szerint csak hét kötet maradt Gyarmathi hagyatékából

a könyvtárnak, ma pedig csak hat van. A III. és VII. kötet hiányzik. — Könyvtári szám: 5305.

*56. Dufresnoy M. L'Abbé Lenglet: Methode pour Étudier Histoire. Amsterdam, 1738. 5 köt.

57. Claville M. Le Maitre: Traite du Vrai Merite de l'Homme. Paris, 1737, 1740. 2 köt.

Könyvtári szám: 1278.

58. Breithaupti Christiani: Ars decifloria sive scientia occultas scripturas solvendi et legendi. Helmstadii, 1737. — Hozzáköve: Hilleri M. Ludovici Henrici: Mysterium artis Steganographicae novissimum. Ulmae, 1682.

Könyvtári számuk: 5863.

*59. Páriz Pápai Ferenc: Pax animae — Lélek csendessége. Kolosvárt, 1775.

60. [Paulus Orosius] Calendarium Jauriense Titulare et Historicum ad annum Jesu Christi MDCCLXIV. Jaurini, 1763.

Könyvtári száma: 6179.

61. Novum Calendarium ad annum MDCCXCIV. Claudiopoli, 1793.

Könyvtári száma ugyancsak: 6179.

62. Saldeni Guiljelmi: De Libris varioque eorum Usu et Abusu. Anstelodami, 1688.

Könyvtári száma: 5606.

*63. Gellert F.: Sämmtliche Schriften. Neunter Theil. Wien, 1775.

*64. Gellert F.: Sämmtliche Schriften. Sechster Theil. Leipzig, 1770.

*65. Gellert F.: Vier Briefe. Leipzig, 1761.

66. Weszprémi István M. D.: Magyar országi öt különös elmélkedések. Pozsonyban, 1795.

A régi jegyzék szerint négy elmélkedések, a könyv címlapján pedig

Gyarmathi kézírásával hat-ra van javítva az elmélkedések száma. — Könyvtári szám: 3875.

67. Roth Albrecht Wilhelm: Verzeichniss derjenigen Planzen, welche... nicht in den gehörigen Klassen und Ordnungen des Linnischen Systems stehen. Altenburg, 1781.

Belső lapján kézírással: *Samuel Gyarmathi*. Kívül a kötés sarkán Gyarmathi saját írásával: *Roth. Botanische Anomalien*. — Könyvtári száma: 2432.

68. Alter Franz Carl: Ueber die Samskrdamische Sprache vulgo Samskrit. Wien, 1799.

A kötés sarkán: *Alter Sanskritische Sprache*. — Könyvtári száma: 3684.

69. Erdbeschreibung zum Gebrauche der studirende Jugend in den kaiserl. königl. Staaten ((1—3). Anhang. Wien, 1781.

Könyvtári száma: 3516.

70. Dobrowsky Joseph: Geschichte der Bömischen Sprache und Litteratur. Prag, 1792.

Könyvtári száma: 6158.

71. Principia sermonis Graeci (Welleriana). Tiguri, 1751.

Használt. Benne több tulajdonos neve. — Könyvtári száma: 4085.

72. La Placette János: A' keresztényen ethikának vagy erkölcsök tudományának Rövid summája. Debrecen, 1750. — Hozzáköve: Oktatás az elmélkedésről.

Benne: *nro. 157*. — Könyvtári száma: 1769.

73. Die Kunst Teutsche Briefe schoen abzufassen... Erster Theil. Frankfurt und Leipzig, 1761.

A kemény fedél utáni tiszta lapon Gyarmathi sajátkezű bejegyzése: *Sam. Gyarmathi Viennae Austr. 16 oct 1777 Dr 54. Tom. 2*. — Könyvtári száma: 6137.

74. Vogt Johannis: *Catalogus Historico-criticus Librorum rariorum*. Hamburgi, 1738.

A kötés sarkán Gyarmathi írásával: *Vogt. Catalogus Librorum Rariorum*. — Könyvtári száma: U. 28.

75. La Colombiere R. P. Claude: *Réflexions chrétiennes*. Tome sixieme. Lyon, 1757.

Könyvtári száma: 5525.

*76. Sermons de Massilon. Paris, 1747.

77. Georgius Nagy Transylvanus de Nagyajta: *Elementa Linguae Germanicae in gratiam Hungaricae et Transylvanicae Jvventutis*. Vienne, 1775.

Benne kézírásos bejegyzés: *Gratuita et amica oblatio Auctoris, hujus Libri possessorem fecit Steph. Kováts de Kovászna 1775. 25 7bris. Viennae in Austria*. — Könyvtári száma 3511.

**78. *Primitiva Latinae Linguae*. Claudopoli, 1768.

79. Máriafi István: *Kis magyar frázeológia*. Pozsonyban, 1788.

Könyvtári száma: 3651.

*80. B. Enyedi János: *Falusi embernek Patikája*. — 1801.

*81. Baumeister: *Definitiones Philosophiae ex systemae Volfii*. Wittenbergae, 1758. 2 köt.

**82. Baumeister M. Frid. Christ.: *Institutiones Metaphysicae... Methodo Volfii*. Wittenbergae et Servestae, 1749.

E kiadás könyvtári száma: 3642. A régi jegyzékben a kiadás helyéül *Servesiae*, idejéül pedig 1744 jelöltetett meg, de ez lehet tévedés is.

*83. Volf Bernh.: *Getreue Hofmeister*. Hannover, 1727.

*84. *Katechismus csel Mare*. Klus, é. n.

85. *Lettere della signora Izabelle Andreini Padoana*. Torino, 1628. — Hozzáköteve: *Fragmenti di alcune scritture della Sig. Isabella Andreini*. Torino, 1628.

Szép, címeres exlibris-sel, több kézíratos bejegyzéssel. — Könyvtári száma: 4167.

86. *Das Allgemeine von Gott dem Menschen und der Welt*. Berlin, 1764. — Hozzáköteve: *Kurze Erläuterung einer in Kupfer gestochenen Vorstellung der Biblischen Geschichte*. Berlin, 1762.

Könyvtári száma: 5742.

87. Heusingern Joh. Christian Friedrich: *Neuste Sammlung... Leichenpredigten*. Zweeter Theil. Eisenach, 1762.

Könyvtári száma: 5864.

88. Mara Laurentius de Felsőszálláspataka: *Dissertatio Juridica ad Decreti Tripartiti Part. I. Titul XVIII. Claudiopoli*, 1767.

Könyvtári száma: 3189.

89. *Fabeln Romanzen und Sinngedichte*. Frankfurt und Leipzig, 1781.

Utolsó lapján németül írt jegyzet, kézírás ceruzával. — Könyvtári szám: 3661.

90. Blaskovits Josef: *A' selyem tenyésztésnek módjáról; és hasznáról való beszélgetés*. Nagyvárad, 1793.

91. Clericus Joannes: *Compendium Historiae universalis ab initio mundi ad tempora Caroli Magni imp. Lipsiae*, 1707.

Könyvtári száma: 2521.

92. Sobrino François: *Grammaire nouvelle espagnole et françoise*. Brusselle, 1732.

93. Martialis M. Val.: *Epigrammata. Cum notis Th. Farnabii*. Amsterdomi, 1704.

Borítéklapján Gyarmathi sajátkezű írása: *Viennae 28 Sept. 1780. 60*. — Könyvtári száma: 639.

94. De Sarasa R. P. Alphonso Antonio S. J.: *Ars semper gaudendi*. Viennae Austriae, 1756.

Első lapján írónnal Gyarmathi sa-

játkező írása: *Dono Sp. D. Gyujtó.*
— Könyvtári száma: 6121.

95. L'homme conduit par la raison (Pillot). Paris, 1770.

Első tiszta lapján Gyarmathi sajátkezü bejegyzése: *Sam. Gyarmathi. Viennae 1777 Dr. 30.* — Könyvtári száma: 1326.

96. Lulofs Johannis: Introductio ad Cognitionem atque usum utriusque globi. Lugduni Batavorum, 1763.

Könyvtári száma: 3800.

97. Molière (Mr. de) L'Avare. Comedie en cinq actes. Frankfurt et Leipzig, 1762.

Fedele belső lapján Gyarmathi sajátkezü írása: *Sam. Gyarmathi. 1777 3x 6.* — Könyvtári száma: 2860.

98. Köleseri Samuelis de Keres-eer: Auraria Romano-Dacia. Cibinii, 1717.

Könyvtári száma: 6313.

99. Racine: Oeuvres. Tome I. Amsterdam, 1722.

A régi jegyzék szerint, valószínűleg tévesen, 1723-as kiadás. — Könyvtári száma: 2305.

*100. Thomasi Thom.: La vie de Cesar Borgia. Leide, 1712.

101. Sluterus M. Severinus: Anatomia logicae Aristoteleae, Frankfurt, 1610.

Több régi magyar tulajdonos kéziratosa bejegyzésével. — Könyvtári száma: 3618.

102. Strada Famianus (escite en latin): Histoire de la Guerre de Flandre. Mise en François par P. D. V. Vrier. Tome second. Lyon, 1776.

Könyvtári száma: 4191.

103. Tolnay F. István: Igaz keresztényi és Apostoli Tudomány s Vallás utára vezető és az eltévelyedésről jó Utban hozó Kalauz... Kolosvárátt, 1679.

Hung. 29. könyvtári szám alatt öt példány van. Hogy melyik volt a Gyarmathié, nem állapítható meg.

*104. Sincerus Alex: Der curiose Becher. Nürnberg, 1713.

105. Bona Joannis: Manuductio ad coelum. Viennae, 1779.

Könyvtári száma: 4925.

*106. Molnár Gregor: Elementa gramm. latinae. Claudiopoli, 1750.

*107. Farbenbüchlein. — 1745.

A könyvtárból valaki kikölesönözte, de nem hozta vissza. — Könyvtári száma: 6166.

108. Monse Josephus Wratisl.: Dialogus inter clericum et militem super dignitate papali et regia. Brunae Moravorum, 1779.

Könyvtári száma: 4871.

*109. De Chemia Senioris Zadith Antiquissimi Phi. Libellus.

*110. Veszprémi István: Gyermekevelésről. Kolosvár, 1760.

*111. Cellarius Christ.: Primitiva latina. Posenii, 1783.

112. La Placete Jean: Nouveaux Essais de Morale. Tome I—II. Amsterdam, 1697. 2 köt.

Könyvtári száma: 4206.

*113. Gram. Martoniana Latina.

*114. Gömöri Dávid: A' Pestisről. Győrben, 1739.

115. Grammatica Graeca.

Kézirat. — Könyvtári száma: 6071.

116. Tursellini Horatii: Romani Historiarum Epitomae. Franequerae, 1695.

Számos kéziratosa bejegyzéssel. — Könyvtári száma: 6156.

117. Bidermani Jacobi S. J.: Utopia (Sales Musicci). Venetiis, 1668.

Könyvtári száma: 5069.

*118. Szedlacsek Math.: Historia Poëtica. — 1778.

119. Masenio R. P. Jacobo S. J.: Ars nova Argutiarum. Coloniae Agrippinae, 1687.

Könyvtári száma: 6117.

120. Balbino Bohuslao Aloysio S. J.: Examen Melissaem. Viennae Austriae, 1670.

Könyvtári száma: 3787.

*121. Erasmi Rotterdami: Colloquia. Lipsiae, 1684.

122. Martialis M. Val.: Epigrammaton Libri XII. Dilingae, 1636.

Kéziratoss bejegyzés: *Domus Udarheliensis 1664. S. J.* — Könyvtári száma: 1058.

123. Ariosto Di M. Lodovico: L'Orlando Furioso. Tomo secondo. Venezia, 1760. — Hozzákötvé: L. Ariosto: I cinque Canti.

Könyvtári száma: 5433.

124. Severi Sulpiti: Historia sacra. Continuata Ex Joh. Sleydani libro. Claudiopoli, 1701.

M. Tótfalusi Kis Miklós nyomdájában készült. — Könyvtári száma: 3752.

125. Hildebrando M. Frid.: Oratorii Discursus LXVII. Northusae, 1672.

Jegyzetekkel. Kézírással bejegyezve: *S. P. Salma Comp. Vitteb. Possidet Lad. C. de Bethlen Anno 1764.* — Könyvtári száma: 5621.

*126. Le Page Touche. Histoire galantes.

*127. Singularia Politica.

128. (Philippi Chiffletii) SS. et occ. Concilii Tridentini — Canones et Decreta. Col. Agrippinae, 1644.

A bejegyzések szerint Hadadi Weszelényi Ferenc báró tulajdona is volt. — Könyvtári száma: 5610.

129. Ragazio Dominico Francisco: Thesaurus Phrasium Poeticarum. Venetiis, 1684.

Könyvtári száma: 1034.

130. Cämpéból: Psychologia. Pozsonyban és Komáromban, 1794.

A régi könyvjegyzékben csak ennyi áll a 130. szám alatt: „*Egy kis magyar könyv. Dialogus.*“ — Valószínűleg ez volt, mert a kiállításán hasonló a Gyarmathi-féle könyvekéhez és párbeszédese alakban írt kis könyv. — Egy lapja hiányzik. — Könyvtári száma: 6141.

*131. Rufi Q. Curtii: De rebus

gestis Alexandri Magni. Jenae, 1658.

*132. Evangelium Gallicum.

A könyvtárban két olyan mű van, (5582. és 5042. szám alatt), amelyre gondolhatunk, mert sajnos, a régi könyvjegyzék semmi közelebbi meghatározást sem tartalmaz.

133. Cluveri Philippi: Introductionis in universam Geographiam tam veterem quam novam. Amstelredami, 1686.

Egy bejegyzés szerint *Samuelis Laskai*-é is volt. — Könyvtári száma: 2317.

134. Psalmi Davidis CL.

Héber-latin szöveg. Nagyon rongyos példány, benne több előző tulajdonos neve. — Könyvtári száma: 5616.

*135. Gerhard D. Sam.: Exercitium Pietatis. Lipsiae, 1707.

136. Dell' Eneide di Virgilio. Padoa, 1609.

Könyvtári száma: 1060.

*137. Lipsi Justi: Monita et exempla politica. Libri duo. Amsterdam, 1630.

*138. Annotation sopra Tasso.

139. Kempis Thomae: De imitatione Christi. Libri quattuor. Bassani, 1736.

Előző tulajdonosa: *Sám. Máthási 1775.* — Könyvtári száma: 5613.

**140. Sledani I.: De quattuor summis imperiis. Amsterodami, 1678.

*141. Levini: Occulta naturae miracula.

142. Gründliche Anleitung zur Teuschen Orthographie. Dresden, 1741.

Íronnal és tollal írt jegyzetekkel. — Könyvtári száma: 3657.

*143. Conjecturae de sede prima, origine et sede Hungarorum. Budae, 1805.

*144. Köleséri Sam.: Dissertatio de scorbuto. Cibinii, 1707.

145. Négy prédikáció az anyaszentegyház négy evangélistáinak

ünnepeire és: a' salve regina magyarázattya (Telegdi Miklós). Pesten, 1803.

Könyvtári száma: 5146.

*146. Disquisitio de origine nominis Gud. Stockholm, 1796.

147. Hatvani, Junior Stephanus, de eadem: Spicilegium Historiae Antiquae universalis. Viennae. 1785.

Régi tulajdonosai: *Steph. Virág, Steph. Szabó.* — Könyvtári száma: 3193.

148. Metastasio Pietro Poeta Cesareae: La Nitteti. Nuovo Drama per musica. Milano, 1756.

Belső lapján Gyarmathi sajátkezű írásával: *Sam. Gyarmathi Viennae Austr. 1777 20 oct. Dr. 6.* — Könyvtári száma: 4166.

149. Grundlage zum Real-Unterrichte vor Schul-Kinder aus Comenius. Hochmeister M. kiadása. 1792.

Könyvtári száma: 5393.

150. Büsch Johann Georg: Die politische Wichtigkeit der Freiheit Hamburgs und ihrer Schwesterstädte Lübeck und Bremen. Hamburg, 1797.

Könyvtári száma: 3312.

*151. Ferzeichnisz (!) for dem Mineralien Cabinette. Clausthal, 1797.

152. Tissot S. A. D.: Sermo inauguralis de valetudine litteratorum. Lausannae, 1766.

A régi jegyzék szerint 1767-ben adták ki. — Könyvtári száma: 5885.

*153. Szakonyi József: Oskolai vezér. Posonyban, 1792.

154. 'Sombori' Hazafiui és érzékeny sohajtási. Kolo'sváron, 1805.

A régi jegyzék szerint a Gyarmathi hagyatékából négy példány maradt. — Könyvtári száma: 5789.

155. ['Sombori László:] A' mu'sák' háládatossága (Romai sz. birodalombéli groff széki Teleki Sámuel ur ő excellenciájához a'

könyvtárért). Kolo'svárott, 1803.

Könyvtári száma: 2210.

156. Nyulas Ferentz: Kolosvári tehén himlő. Kolo'sváron, 1802.

Könyvtári száma: 4426.

*157. Éneki szerzemény. Kolosvár, 1791.

*158. A' Scárlát, forró hideg torokfájásról. Kolosvár, 1801.

*159. Beschreibung und Abbildung der Lesemaschine. Leipzig, 1707.

*160. Vorstellungen der K. K. Hof-Tapeten.

*161. Nachricht der Gesellschaft (Jena). Jena, 1798.

*162. Getreue Darstellung des Auflaues. Vien, 1798.

163. Szilágyi Ferentz: A' Nagyság' mértéke, letéve Losontzi L. B. Gróf Bánffy György úr... ő excellentiájáról. Kolo'sváron, 1822.

A régi jegyzék szerint: *Hatotti beszéd.* Több jel mutatja, hogy valószínűleg ez volt. — Könyvtári száma: 1676.

*164. Könyvek catalogussa. 6 köt.

*165. Fekete Franciscus: Theses Juris Naturae. Claudiopoli, 1764.

166. Samuelis Gyarmathi Stam-buch.

A kollégium kéziratárában található, külföldi utazásán és itthon szerzett baráti emléksorakkal. Dr. Miszti László kezelésében kiadás, illetőleg ismertetés alatt.

167. Schotti Casparis R. P.: Arithmetica practica generalis. Claudiopoli, 1751.

Kézírással bejegyzés: *Est Francisci Megletzi FM.* — Könyvtári száma: 2264.

*

A fentiekben kívül a kollégiumi levéltárba került Gyarmathi diák-kori beszédének kézírata, göttin-gai útján használt két füzete (Költség-Laistroma és Jegyzetei), továbbá a fölötté tartott halotti beszéd kézírata.

M. Nagy Ottó